

Innhold

Innledning	3
1 Generelt	4
1.1 Formål	4
1.2 Virkeområde/hjemmel	4
1.3 Definisjoner	4
1.4 Plikt til å overholde bestemmelsene	6
1.5 Overtredelser og håndhevelse	6
1.6 Endringer	6
1.7 Dispensasjon	6
1.7.1 Ikrafttreden og opphevelse av tidligere bestemmelser	6
2 Søknad og godkjenning av tilknytning med mer	7
2.1 Søknad om tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg	7
2.2 Søknad om endringer	7
2.3 Tinglyste erklæringer	7
2.4 Godkjenning av søknad om tilknytning	8
2.5 Rapportering av sanitæranlegg	8
2.6 Kontroll og besiktigelse av anlegg og installasjon under utførelse	8
2.7 Prøving	8
2.8 Krav til materiell og utførelse	9
2.8.1 Separatsystem	9
2.9 Teknisk plangodkjenning	9
3 Øvrige bestemmelser	10
3.1 Anleggs- og vedlikeholdsutgifter	10
3.2 Funksjonskrav og tekniske krav	10
3.2.1 Tilbakestrømningsbeskyttelse	10
3.3 Utbedring av feil eller mangler	10
3.3.1 Gateopparbeidelse	11
3.4 Eksisterende kommunale vann- og avløpsanlegg	11
3.5 Bygging nær kommunalt vann- og avløpsanlegg	11
3.6 Opphør av tilknytning	12
3.7 Stenging av kommunale eller private ledninger	12
3.8 Besiktigelse og kontroll av eksisterende anlegg og installasjoner	13
3.9 Prøving	13
3.10 Kontroll og innskrenking av vannforbruk	13
3.11 Vannkvalitet og -trykk	13
3.12 Uttak av vann	14
3.13 Vannmåler	14
3.13.1 Vannmåler til boligformål	14
3.13.2 Vannmåler til nærings- og kombinasjonseiendommer	15

3.13.3	Vannmåler til midlertidige anlegg	15
3.13.4	Installasjon av vannmålere	15
3.13.5	Eierskap, drift og vedlikehold av vannmålere	16
3.13.6	Tekniske krav til vannmålere	16
3.13.7	Melderutiner for vannmålere	16
3.13.8	Demontering av vannmåler	16
3.14	Ekstraordinære vannuttak/påslipp	17
3.15	Påslippenes beskaffenhet	17
3.15.1	Generelt	17
3.15.2	Forurensningsforskriften	17
3.15.3	Eksempler på uønskede væsker, stoffer, gasser eller produkter	18
3.16	Utskillere og renseanlegg	18
3.17	Ansvarsforhold	19
3.17.1	Generelt	19
3.17.2	Kommunens erstatningsansvar	19
3.17.3	Abonnentens erstatningsansvar	20

Innledning

Sanitærreglementet er utarbeidet for å ivareta det gjensidige ansvarsforholdet mellom kommunen, den enkelte abonnent og prosjekterende/utførende/kontrollerende foretak i forbindelse med tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg. Reglementet skal sikre at sanitæranlegg blir utført på en betryggende måte med hensyn til ansvar, funksjonssikkerhet og anleggs- og materialkvalitet. Reglementet består av:

- Del 1: Administrative bestemmelser
- Del 2: Administrative og tekniske normer, Trondheim kommune
- Del 3: Den til enhver tid gjeldende Standard abonnementsvilkår for vann og avløp, Tekniske bestemmelser, Kommunenes sentralforbund.

Del 1, Administrative bestemmelser tar for seg de forvaltningsmessige og juridiske forhold. Bestemmelsene er utformet slik at de normale behov for Trondheim kommune og den enkelte abonnent ivaretas.

Del 2, Administrative og tekniske normer beskriver spesielle prosedyrer og krav som gjelder for prosjektering, utførelse, drift og vedlikehold av sanitæranlegg i Trondheim kommune.

Del 3, Tekniske bestemmelser fastlegger krav til prosjektering og utførelse av sanitæranlegg generelt.

Tekniske bestemmelser ivaretar kravene i plan- og bygningslovens bestemmelser når det gjelder bygningstekniske installasjoner samt funksjonskrav med videre som framgår av plan- og bygningslovens forskrift om tekniske krav til byggverk (byggteknisk forskrift).

Tekniske normer gitt i del 2 gjelder foran bestemmelser gitt i del 3.

1 Generelt

1.1 Formål

Formålet med disse bestemmelsene er å:

- Fastsette hvilke leveringsbestemmelser og vilkår kommunen, som eier av kommunalt vann- og avløpsanlegg og leverandør av tjenestene, stiller for tilknytning til og bruk av kommunalt vann- og avløpsanlegg. Dette omfatter også det gjensidige ansvarsforholdet mellom kommunen og den enkelte abonnent som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og avløpsanlegg.
- Stille krav til aktørene slik at de private vann- og avløpsanlegg som tilknyttes kommunalt nett, blir utført på en betryggende måte med hensyn til funksjonssikkerhet og anleggs- og utstyrskvalitet.

1.2 Virkeområde/hjemmel

Abonnementsvilkårene omfatter private vann- og avløpsanlegg tilknyttet kommunale vann- og avløpsanlegg. De gjelder både for eksisterende og nye abonnenter, og uavhengig av om abonnenten har skrevet under en erklæring om å overholde vilkårene eller ikke.

Private vann- og avløpsanlegg uten kommunal tilknytning omfattes ikke av abonnementsvilkårene, med mindre pålegg om tilknytning til kommunale vann- og avløpsanlegg er gitt etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Abonnementsvilkårene for vann og avløp gjelder, så langt de passer, også for påslipp til kommunal ledning fra offentlig veg, plass o.l.

For eksisterende abonnenter på vedtagelsestidspunktet gjelder sanitærreglementets bestemmelser fullt ut.

Abonnementsvilkårene for vann og avløp er gitt av kommunen som eier av hovedanleggene og leverandør av vann- og avløpstjenester. En del vilkår er i tillegg direkte hjemlet i lover og forskrifter.

Der privat sanitæranlegg ikke er tilkoblet kommunale ledninger, reguleres disse av bestemmelser i lover og forskrifter.

1.3 Definisjoner

Søknadsplikt: Tiltak som er søknadspliktig ovenfor byggesakskontoret, med unntak av de som er listet opp i sanitærreglementet del 2, A-01.

Sanitæranlegg: Private utvendige og innvendige sanitærinstallasjoner.

Utvendige sanitæranlegg: Alle sanitærinstallasjoner fra og med tilkoplingspunkt på kommunal ledning og fram til grunnmur.

Avløpsanlegg: Med avløpsanlegg menes ledninger og øvrige anlegg både for sanitært avløpsvann (spillvann), industrielt avløpsvann og overvann. Avløpsanlegg omfatter ikke drensledninger.

Kommunale vann- og avløpsanlegg: Hovedanlegg for vann og/eller avløp som kommunen har bygd eller overtatt ansvaret for.

Utvendige private vann- og avløpsanlegg: Alle tilkoplingspunkt, stikkledninger eller fellesledninger, teknisk utstyr som kummer, reisetiltak, stengekran, ventil m.m.

Stikkledning: Privat ledning som betjener en eiendom/abonnent

Fellesledning: Privat ledning som betjener flere eiendommer/abonnenter

Abonnent: Eier/fester av eiendom som er registrert i grunnboken med eget gårds- og bruksnummer eller eget festenummer, seksjonsnummer, andelsnummer eller lignende som er tilkoblet kommunal ledning. Dette gjelder også den som har fått pålegg om tilknytning etter plan- og bygningsloven.

Godkjente foretak: Foretak som kan ha ansvarsrett etter plan- og bygningsloven i det aktuelle godkjenningsområdet.

Eierskap: Hvis ikke annet er angitt eller avtalt, er grensen mellom det private og det kommunale vann- og avløpsanlegget i tilkoplingspunktet på kommunal ledning, som vist på figur 1 nedenfor.

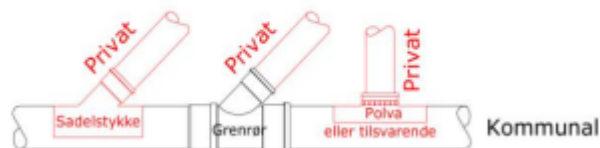
 Privat eierskap

 Kommunalt eierskap

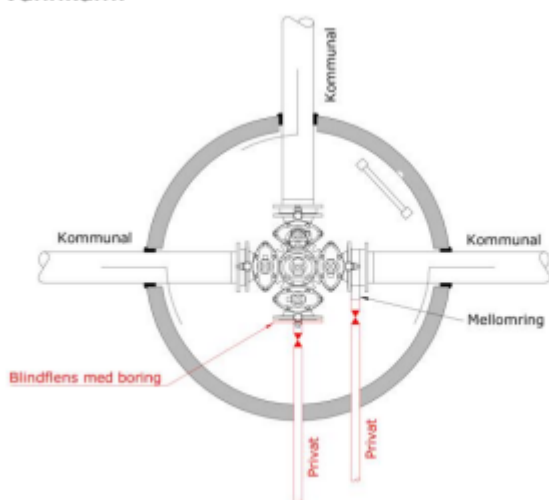
Vannledning:

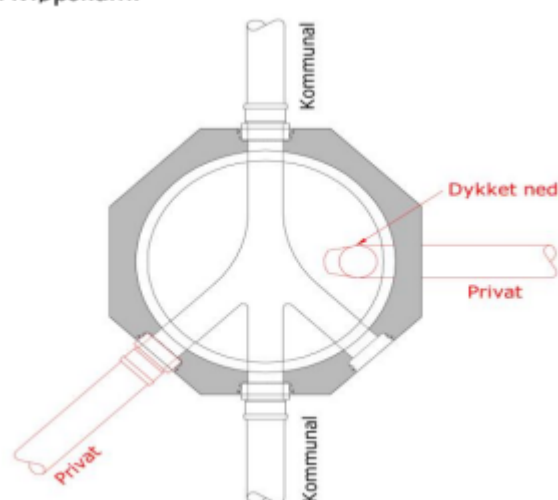
Avløpsledning:

Vannkum:

Avløpskum:

Figur 1: Overgangen mellom privat og kommunalt eierskap på vannledningene og avløpsledningene, der forskjellige tilknytningsmetoder er beskrevet. Rød farge beskriver privat eierskap, og svart farge beskriver kommunalt eierskap.

1.4 Plikt til å overholde bestemmelsene

Abonnenten er ansvarlig for at anlegget til enhver tid er i forskrifts- og avtalemessig stand, og at de til enhver tid gjeldende bestemmelser om bruken av anlegget blir fulgt.

Abonnenten er også ansvarlig for at hans husstand, leieboere og andre som benytter hans anlegg overholder bestemmelsene. Huseier/tiltakshaver og/eller de godkjente foretak er ansvarlig for at de respektive private anlegg/installasjoner blir prosjektert og utført i samsvar med lov, forskrift og dette reglement.

Alle arbeider på private vann- og avløpsanlegg og sanitærinstallasjoner skal utføres av godkjent foretak i henhold til punkt 1.3, med mindre kommunen, som eier av hovedanleggene, i det enkelte tilfelle har godkjent en annen utførende.

1.5 Overtredelser og håndhevelse

Med mindre noe annet fremgår av reglementet skal bestemmelsene håndheves av kommunedirektøren i Trondheim kommune eller den han delegerer myndighet til.

Kommunen kan pålegge anlegg reparert, utbedret, omlagt eller fjernet dersom de er i strid med de administrative eller tekniske bestemmelsene i disse abonnementsvilkårene, eller med plan- og bygningsloven med tilhørende tekniske forskrift (TEK). Dette gjelder uavhengig av den myndighet som kommunen er tillagt etter forurensningsloven og plan- og bygningsloven når det gjelder krav om reparasjon av anlegg.

Kommunen kan etter forutgående varsel få arbeidet utført for abonnentens regning dersom slikt pålegg ikke etterkommes. Arbeid som ikke kan utsettes, kan kommunen få utført for abonnentens regning uten forutgående varsel.

Kommunen kan også ved vesentlig mislighold av abonnementsvilkårene stenge eiendommens vanntilførsel og holde den stengt til forholdet er rettet. Beslutning om avstenging skal forhåndsvarsles. Slik beslutning skal være begrunnet.

Gjentatt unnlatt innsending av sanitærmeldinger/vannmålermeldinger vil bli innrapportert til Direktoratet for byggkvalitet eller Byggesakskontoret.

1.6 Endringer

Formannskapet kan vedta endringer i reglementets del 1, Administrative bestemmelser. Kommunedirektøren eller den han delegerer myndighet til, kan gi utfyllende administrative og tekniske normer i reglementets del 2.

1.7 Dispensasjon

Når særlige grunner taler for det, kan kommunedirektøren eller den han delegerer myndighet til, gi dispensasjon fra disse abonnementsvilkårene.

1.7.1 Ikrafttreden og opphevelse av tidligere bestemmelser

Dette reglement trer i kraft den 21.6.2016. Fra samme dato opphører kommunens tidligere sanitærreglement av 15.10.2002.

2 Søknad og godkjenning av tilknytning med mer

2.1 Søknad om tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg

I tillegg til nødvendige søknader i henhold til plan- og bygningsloven skal kommunen, som eier av vann- og avløpsanleggene, ha søknad om tilknytning til kommunale vann- og avløpsanlegg. Søknadsskjema fås hos kommunen.

Søknad om tilknytning skal underskrives av abonnenten og godkjent foretak.

Søknad skal være godkjent før arbeidet settes i gang, med mindre kommunen tillater noe annet.

Kommunen kan også kreve at andre enn abonnenten, herunder leietakere, festere etc., underskriver slik søknad. Overdras et arbeid under utførelsen til et annet godkjent foretak, skal det sendes ny søknad.

For et arbeid som ikke er påbegynt innen tre år etter at tillatelsen er gitt, bortfaller godkjenningen.

2.2 Søknad om endringer

Senere reparasjoner og utbedringer av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg som medfører vesentlige endringer i vannforbruk eller utslippsmengder, krever tillatelse fra kommunen.

Det kreves alltid tillatelse ved installasjon av sprinkleranlegg mot brann, snøkanoner og lignende. Det samme gjelder ved omlegging, rehabilitering eller opphør/stenging av private vann- og avløpsanlegg.

Søknad om endringer skal underskrives av abonnenten og godkjent foretak som skal utføre arbeidet.

Kommunen kan også kreve at andre enn abonnenten, herunder leietakere, festere etc., underskriver slik søknad. For øvrig gjelder de samme krav til søknaden som under punkt 2.1, og det benyttes samme søknadsskjema. Unntak fra søknadsplikt er beskrevet i sanitærreglementets del 2, A-01.

Endringer i henhold til punkt 2.2 er meldepliktig på eget skjema til Trondheim bydrift VA.

Tiltak som ikke er søknadspliktig, kan eksempelvis være reparasjon av ledningsfeil, utskiftning av eksisterende ledninger, mindre installasjonsarbeid eller endring av eksisterende installasjon.

2.3 Tinglyste erklæringer

Ved søknad om tilknytning kan det kreves vedlagt tinglyst erklæring eller annen informasjon som kommunen godtar som tilfredsstillende for følgende forhold:

- At det er innhentet tillatelse til å legge, drifte/vedlikeholde og skifte ut privat vann- og avløpsanlegg på andres eiendom.

- At flere abonnenter er solidarisk ansvarlig for at gjeldende vilkår vedrørende felles privat vann- og avløpsanlegg blir fulgt.
- At senere utvidet bruk av etablert felles privat vann- og avløpsanlegg blir godkjent av samtlige brukere/ abonnenter.

Også ellers kan det kreves framlagt tinglyste erklæringer eller annen informasjon som kommunen godtar som tilfredsstillende når det er nødvendig for å sikre noen sin rett.

2.4 Godkjenning av søknad om tilknytning

De vilkår som skal gjelde for godkjenning av søknad om tilknytning, fastsettes av kommunen i hvert enkelt tilfelle. Godkjent søknad innebærer at et arbeid må utføres i henhold til gjeldende abonnementsvilkår, lover og forskrifter, med mindre skriftlig dispensasjon er gitt. Godkjent søknad om tilknytning skal sendes ansvarlig godkjent foretak.

2.5 Rapportering av sanitæranlegg

Alle sanitæranlegg som er tilknyttet kommunalt ledningsnett, både søknadspliktige og ikke søknadspliktige, skal rapporteres til kommunen på fastlagt skjema.

Utførende foretak skal sørge for at det sendes inn korrekt utfylt igangsettingsmelding og ferdigmelding så snart arbeidet med sanitæranlegget er påbegynt/avsluttet. Igangsettingsmelding kan for ikke søknadspliktige tiltak sendes sammen med ferdigmelding.

Arbeid på sanitæranlegg skal rapporteres innen en måned etter ferdigstillelse.

Arbeid på sanitæranlegg som er unntatt søknadsplikt skal rapporteres umiddelbart etter ferdigstillelse.

Utdypende bestemmelser vedrørende rapportering og hvem det skal rapporteres til er beskrevet i sanitærreglementet del 2, A-04 "Rapportering av stikkledninger og installasjoner".

2.6 Kontroll og besiktigelse av anlegg og installasjon under utførelse

Kommunen har når som helst, og uten forutgående varsel, rett til å kontrollere/ besiktige sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg under utførelse i den grad disse kan ha betydning for drift og vedlikehold av kommunale vann- og avløpsanlegg.

Vedkommende kontrollør skal uten oppfordring legitimere seg. Kommunen overtar med sin kontroll ikke noe ansvar overfor abonnent, utførende godkjent foretak eller tredjepart.

Kommunen kan gi pålegg om reparasjon, utbedring og ev. omlegging av private vann- og avløpsanlegg under utførelse dersom de ikke er i samsvar med abonnementsvilkårenes administrative og tekniske bestemmelser.

2.7 Prøving

I forbindelse med kontroll etter punkt 2.6 kan kommunen forlange dokumentasjon av trykk-, tetthets- og funksjonsprøving av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg.

2.8 Krav til materiell og utførelse

Alle materialer og alt utstyr som benyttes i sanitæranlegg skal tilfredsstillere funksjonskrav i henhold til plan- og bygningsloven og byggteknisk forskrift.

Utstyr godkjent av NBI Produktsertifisering og/eller NS-merket utstyr tilfredsstiller disse krav.

Alt arbeid på sanitæranlegg skal utføres i henhold til plan- og bygningslov, byggteknisk forskrift og bestemmelser gitt i sanitærreglementets del 1, del 2 og del 3. Aktører med prosjekterings-, kontroll- og utførelsesfunksjon av sanitæranlegg må tilfredsstillere kravene i plan- og bygningsloven.

For utførelse av private utvendige sanitæranlegg kreves det i tillegg til kravene i plan- og bygningsloven og byggteknisk forskrift at det til enhver tid er en person med ADK-sertifikat til stede under arbeidet.

Ved arbeid på privat vannledning som er tilkoblet kommunalt nett, har utførende foretak ansvar for å ivareta alle bestemmelser og krav som skal hindre at drikkevannet blir forurenset.

Ved tiltak som ikke er søknadspliktig, er krav til ansvarlig utførende foretak de samme som om tiltaket var søknadspliktig.

2.8.1 Separatsystem

Kommunen kan kreve at stikkledningene legges som separatsystem i områder hvor kommunens ledninger er lagt som fellessystem.

2.9 Teknisk plangodkjenning

Godkjenning av byggesøknad med igangsettingstillatelse for søknadspliktige sanitæranlegg gis av kommunen ved Byggesakskontoret.

Før slik igangsettingstillatelse gis, skal planer for private fellesledninger/stikkledninger være teknisk plangodkjent av kommunen som ledningseier.

For mindre anlegg som ikke er søknadspliktig, skal anlegget meldes inn på sanitærmelding til Trondheim bydrift VA.

Den tekniske plangodkjenningen er gyldig i tre år fra den dato godkjenningen gis.

3 Øvrige bestemmelser

3.1 Anleggs- og vedlikeholdsutgifter

Alle omkostninger i forbindelse med etablering og drift av private vann- og avløpsanlegg bæres av abonnenten.

Kummer, stengeventiler mv. som med kommunens tillatelse monteres på kommunale vann- og avløpsanlegg som del av det private anlegget, bekostes i sin helhet av vedkommende abonnent.

Utstyr og vedlikehold overtas av kommunen i henhold til utbyggingsavtale, unntatt når det gjelder anboringsklave, stengeventil, sadelstykke, stikkledning og fellesledning. Se skisse under punkt 1.3.

3.2 Funksjonskrav og tekniske krav

Abonnenten er ansvarlig for at funksjonskravene og de tekniske kravene i sanitærreglementets del 2, del 3, plan og bygningsloven og byggteknisk forskrift, overholdes i hele anleggets levetid.

Dette gjelder også krav om at det private vann- og avløpsanlegget til enhver tid skal være tett, samt at de til enhver tid gjeldende krav til overhøyde mellom innvendig topp i hovedledning i forgreningspunktet og laveste avløpsåpning i bygning (for eksempel sluk i kjeller) blir oppfylt. Se sanitærreglementet del 2, T-07 punkt 3.1.

Dersom avløpsvannet pumpes, gjelder tilsvarende høydekrav målt til bunn i renne i avløpskum. Se sanitærreglementet del 2, T-07 punkt 3.1.

I den grad en bygning på et tidligere tidspunkt er anlagt med lavere overhøyde enn dagens krav, skal det iverksettes tiltak for å kompensere for dette, for eksempel ved installasjon av tilbakeslagsventil eller pumpestasjon etter dispensasjon fra kommunen for å motvirke tilbakeslag. Abonnenten har plikt til å vedlikeholde slike installasjoner regelmessig.

3.2.1 Tilbakestrømningsbeskyttelse

For å sikre kommunens vannledning mot tilbakestrømning av forurenset vann, skal det monteres tilbakeslagsventil i bygningen. Ventilen skal monteres innvendig etter hovedstengeventil, men foran første avgrening. Det vises til sanitærreglementets del 2, T-08.

3.3 Utbedring av feil eller mangler

Kommunen kan kreve at feil på eksisterende private ledninger tilknyttet kommunalt anlegg utbedres, jf. plan- og bygningsloven, lov om vern mot forurensninger og denne avtale.

Dersom pålegg om utbedring ikke etterkommes, kan kommunen la arbeidet utføres for abonnentens regning. Abonnenten skal varsles skriftlig før tiltaket utføres.

Arbeid som ikke kan utsettes, kan kommunen la utføre for abonnentens regning uten forutgående varsel. Dette for å hindre skade på eller vesentlig ulempe for person, eiendom, gods eller miljø.

Ved omlegging og/ eller utbedring av kommunale avløpsledninger, kan kommunen kreve at abonnenten av tilknyttet privat ledning foretar tilsvarende omlegging/utbedring, jf. forurensningsloven § 22.

3.3.1 Gateopparbeidelse

Når en gate eller en veg skal opparbeides, istandsettes eller forsynes med fast dekke, kan kommunen kreve at sanitæranlegg blir kontrollert, eventuelt reparert eller skiftet ut.

Kommunen avgjør om det skal foretas reparasjon eller utskifting.

Det vises til Trondheim kommunes graveretningslinjer, punkt 1.5 som blant annet sier:

"Det vil normalt ikke bli gitt gravetillatelse i veier/gater som er ny- eller reasfaltert i løpet av de 3 siste årene. Dispensasjon kan gis, men det vil da stilles meget strenge krav til istandsettelse/omfang.

Ved graving i nybygd veg kan vegholder forlenge fristen utover 3 år, dersom stedlige forhold tilsier det."

Der hvor kommunen finner det formålstjenlig av hensyn til anleggsarbeidets framdrift, kan kommunen utføre arbeidet med reparasjon eller utskifting.

Kostnadene for reparasjon eller utskifting bæres i sin helhet av abonnenten.

3.4 Eksisterende kommunale vann- og avløpsanlegg

Abonnenten godtar ved tilknytning til kommunens nett at eventuelle eksisterende kommunale vann- og avløpsanlegg på abonnentens grunn har rett til å bli liggende uavhengig av om denne rett er tinglyst eller ikke, og uavhengig av abonnentens kunnskap om ledningen på overtakelsestidspunktet for eiendommen.

3.5 Bygging nær kommunalt vann- og avløpsanlegg

Offentlige vann- og avløpsanlegg skal ikke overbygges. Minste avstand fra eksisterende eller planlagt bebyggelse, inklusive garasjer, støttemurer og lignende, øvrige søknadspliktige tiltak og andre tiltak som kan vanskeliggjøre drift, vedlikehold eller utskifting av ledninger, herunder høytvoksende trær, til nærmeste utvendig kommunal ledning skal for ledningsdybder mindre enn 3 meter være:

- Minimum 4 meter ved parallellføring.
- Minimum 3 meter ved hjørne/punktføring.

Dersom grøftebunn blir dypere enn 3 meter økes sideavstanden tilsvarende økningen i dybde. For konstruksjoner/grunnmurer med fundament dypere enn bunn grøft, kan avstanden reduseres.

Ved avstander mindre enn henholdsvis 4 og 3 meter skal løsning avklares med Kommunalteknikk.

Absolutt minimumsavstand mellom nedgravde konstruksjoner og kommunale ledninger er 2 meter.

Utfyllende regler vedrørende avstandskrav fremgår av VA-normen for Trondheim kommune, punkt 3.11.2. "Avstand til bygning".

3.6 Opphør av tilknytning

Når privat ledning for vann eller avløp ønskes omlagt eller på annen måte satt ut av drift, skal tilknytningen fjernes på kommunal ledning. Ved fjerning av tilknytning til privat fellesledning anbefales dette utført i tilknytningspunktet. Kommunen kan i den forbindelse også kreve at private installasjoner på kommunal hovedledning eller i kommunal grunn blir fjernet.

Fjerning av tilknytning skal skje i tråd med sanitærreglementet del 2, norm T-05 punkt 3.1.6 og 3.2.5.

Kommunen kan foreta oppgraving og fjerning av tilknytning for abonnentens regning hvis pålegg om fjerning av tilknytning ikke blir etterkommet. Dette gjelder også private installasjoner i kommunal grunn. Abonnenten skal varsles skriftlig før tiltaket utføres.

Dersom kommunen i helt spesielle tilfeller tillater at fjerning av tilknytning osv. utsettes til et senere tidspunkt, kan kommunen kreve garanti for oppfyllelse av abonnentens forpliktelser.

3.7 Stenging av kommunale eller private ledninger

Avstenging av kommunal ledning for å utføre arbeid på privat ledning kan bare iverksettes av kommunen og til de tider kommunen bestemmer. Ønsker et foretak på vegne av en abonnent å få utført slik stenging til andre tider, må foretaket/ abonnenten betale alle utgifter dette medfører.

Det gis som hovedregel ikke vannavstengning på kommunal ledning for arbeid på private sanitære installasjoner innenfor utvendig privat hovedstoppekran.

Utførende foretak som bestiller vannavstengning, er pliktig til å varsle alle berørte abonnenter. Det vises for øvrig til Trondheim kommunes [framgangsmåte ved bestilling av vannavstengning](#).

Kommunen er pliktig til å informere om tilknyttede abonnenter så langt kommunen har kjennskap til dette.

Abonnenter som er særlig avhengig av ubrutt vannforsyning/utslipp må selv gjennomføre tiltak som sikrer dette.

Ved brann eller akutt arbeid på ledningsnettets kan kommunen stenge både kommunal og privat vannledning uten forutgående varsel.

For avbrudd i vannforsyningen som skyldes stenging av kommunal ledning og som varer mer enn 24 timer, gis en priskompensasjon.

Alle planlagte stopp i vannforsyningen eller avløpshåndteringen som skyldes arbeider på kommunale ledninger, gjøres kjent i rimelig tid på forhånd for de berørte abonnentene.

Ved øyeblikkelig stenging av vannforsyningen på grunn av akutt arbeid på kommunens vannledninger, varsler kommunen de berørte parter så snart som mulig om når vannforsyningen vil være gjenopprettet.

Stenging av privat fellesledning skal varsles til kommunen. Stenging kan utføres av privat foretak, men varslingsrutiner er de samme som ved stenging av kommunal ledning.

Eventuelle skader med påfølgende erstatninger hos abonnenter som følge av stenging av privat ledning, vil være det utførende foretakets ansvar.

3.8 Besiktigelse og kontroll av eksisterende anlegg og installasjoner

Kommunen har når som helst, og uten forutgående varsel, rett til å besiktige/kontrollere sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg i den grad disse kan ha betydning for drift og vedlikehold av kommunale vann- og avløpsanlegg. Dette gjelder også kontroll av vannforbruket hos abonnenter som har vannmåler. Vedkommende kontrollør skal uten oppfordring legitimere seg.

Det er kun kommunens egne mannskaper, ansvarlig utførende eller andre med tillatelse fra kommunen som kan utføre besiktigelse og kontroll av kommunale vann- og avløpsanlegg. Kommunen overtar med sin kontroll ikke noe ansvar overfor abonnent, utførende godkjent foretak eller tredjepart.

Kommunen kan gi pålegg om reparasjon, utbedring og omlegging av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg som ikke er i samsvar med abonnementsvilkårenes administrative og tekniske bestemmelser, eller foreta andre kompensierende tiltak. Dette gjelder i den grad forholdet kan ha betydning for drift og vedlikehold av kommunale vann- og avløpsanlegg.

3.9 Prøving

I forbindelse med kontroll etter punkt 3.8 kan kommunen forlange dokumentasjon av trykk-, tetthets- og funksjonsprøving av sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg.

3.10 Kontroll og innskrenking av vannforbruk

Vannforbruket kan kontrolleres ved inspeksjon eller ved montering av vannmåler.

Abonnenten forplikter seg til ikke å sløse med vann som for eksempel å la lekkasjer stå ureparert eller la kraner stå åpne.

Under vannmangel eller når andre omstendigheter krever det, kan kommunen gjennomføre innskrenking av vanntilførselen til hele kommunen, deler av den eller til spesielle formål. Dette gjelder for eksempel hagevanning eller innføring av andre restriksjoner uten at det gir abonnenten krav på reduksjon i vanngebyret.

Det tillates ikke å ta ut vann for gatespyling el. lignende fra kummer på kommunal ledning uten kommunens samtykke. Ved eventuelt uttak fra kommunal eller privat kum, skal vannet passere registrert vannmåler.

3.11 Vannkvalitet og -trykk

For vannkvalitet gjelder drikkevannsforskriftens bestemmelser som minimumskrav.

Abonnenten skal til enhver tid forsynes med drikkevann med en kvalitet som tilfredsstillende drikkevannsforskriftens minimumskrav.

Det skal i tilknytning til vannverkets drift gjennomføres rutinemessig internkontroll for overvåking og kontroll av vannkvaliteten i samsvar med drikkevannsforskriften.

Kommunen har rett til når som helst å ta ut vannprøve fra privat ledning for kontroll av vannkvalitet.

Kommunen plikter å levere et vanntrykk i tilkoplingspunktet til kommunal ledning på minimum 2 bar, maksimum 10 bar (20 - 100 m vannsøyle).

Ved avvik fra dette, plikter kommunen å finne årsaken til avviket og iverksette tiltak som medfører at kravet innfris.

Kommunen plikter å varsle abonnentene ved vesentlige endringer i vanntrykk eller vannkvalitet.

Næringsabonnenter med særskilt behov kan inngå avtale med kommunen om hvilke kvalitetsavvik de vil ha varsel om.

3.12 Uttak av vann

Uten kommunens samtykke må det ikke tas, bortledes eller selges vann fra en eiendom som er tilknyttet kommunalt vannanlegg, på en slik måte at uttaket i mengde overstiger et normalt husholdningsabonnement eller det vannforbruk som den aktuelle type virksomhet vanligvis har. Det samme gjelder for tilførte avløpsmengder fra den enkelte abonnent til kommunalt avløpsanlegg.

3.13 Vannmåler

3.13.1 Vannmåler til boligformål

Eiendommer som brukes til boligformål og som er tilknyttet det kommunale ledningsnettets etter 01.01.1998 skal ha montert vannmåler. For eiendommer i tidligere Klæbu kommune, skal eiendommer som brukes til boligformål og som er tilknyttet det kommunale ledningsnettets etter 01.01.2021 ha montert vannmåler.

Nye bygg som er tatt i bruk etter 01.01.2003 skal ha montert vannmåler i alle byggets seksjoner/boenheter. For nye bygg i tidligere Klæbu kommune gjelder dette fra 01.01.2021. Det vil si at det for alle gårds-/bruksnummer skal monteres vannmåler. Dersom hovedeiendommen (gårds- /bruksnummeret) er inndelt med undereiendommer (feste-/seksjonsnummer), skal det monteres egen vannmåler for alle undereiendommer, det vil si alle feste-/seksjonsnummer.

For seksjonerte eiendommer skal fellesvann måles ved bruk av vannmåler. Vannuttak til for eksempel teknisk rom, vaskekjeller, garasjeanlegg og vannutkast, skal måles separat fra øvrig forbruk. Unntaket er borettslag, her måles fellesvann over måleren på hovedinntaket.

Dersom et sameie ønsker å administrere internmåling til egen avregning, gis det adgang til at sameiet etter godkjenning fra Trondheim bydrift, overtar ansvaret for vannmåling i seksjonen. Dersom det tidligere er installert kommunalt eide vannmålere i seksjonen, overtar sameiet i så fall vedlikeholdsansvaret for disse. Det må da installeres kommunal vannmåler på hovedinntak. I et slikt tilfelle vil kommunen fakturere et samlet forbruk med sameiet som fakturamottaker. Dersom det er installert kommunal vannmåler på hovedinntaket og sameiet foretar internmåling, bortfaller kravet om separat måling av fellesvann.

For eiendommer uten undereiendommer, for eksempel borettslag, skal alt vann måles over måler/målere på hovedinntak.

3.13.2 Vannmåler til nærings- og kombinasjonseiendommer

Eiendommer som benyttes til annet formål enn bolig, skal ved installasjon eller utskifting ha installert kommunal vannmåler.

For bygg som består av både bolig og annen virksomhet, skal det være separate målere for de to bruksområdene.

For eiendommer bestående av både bolig og annen virksomhet skal fellesvann måles ved bruk av vannmåler. Vannuttak til for eksempel teknisk rom, vaskekjeller, garasjeanlegg og vannutkast, skal måles separat fra øvrig forbruk.

Dersom et sameie bestående av både bolig og annen virksomhet eller rene næringsbygg ønsker å administrere internmåling til egen avregning, gis det adgang til at sameiet etter godkjenning fra Trondheim bydrift, overtar ansvaret for vannmåling i seksjonen. Dersom det tidligere er installert kommunalt eide vannmålere i seksjonen, overtar sameiet i så fall vedlikeholdsansvaret for disse. Det må da installeres kommunal vannmåler på hovedinntak. I et slikt tilfelle vil kommunen fakturere et samlet forbruk med sameiet som fakturamottaker. Dersom det er installert kommunal vannmåler på hovedinntaket og sameiet foretar internmåling, bortfaller kravet om separat måling av fellesvann.

3.13.3 Vannmåler til midlertidige anlegg

Alt vannuttak fra kommunalt ledningsnett skal måles. Det vil si at vannuttak til anleggsvirksomhet, brakkerigger, festivaler osv. skal måles og rapporteres til Trondheim kommune på vannmålermelding beskrevet i sanitærreglementet del 2, T-11.

Vannmåler til dette formålet kan lånes gratis hos Trondheim bydrift.

Sanitærmelding skal sendes inn, se punkt 2.5 "Rapportering av sanitæranlegg".

3.13.4 Installasjon av vannmålere

Installasjon, vedlikehold, flytting og fjerning av vannmåler skal utføres av godkjente foretak.

- Installasjon av vannmålere kan utføres av alle godkjente foretak.
- Utskifting av vannmåler skal kun utføres av foretak med særskilt avtale med kommunen.

Ved installasjon eller utskifting av vannmålere, skal det installeres en kommunal vannmåler.

Abonnenten sørger for installasjon av vannmåleren for egen kostnad. Ved utskifting dekker Trondheim kommune utgifter til installasjon. Dersom det ved utskifting kreves riving/ombygging, dekkes disse utgiftene av abonnenten.

Vannmåler utleveres av Trondheim kommune. Abonnenten betaler en årlig leie for vannmåleren.

Spesifikke krav er gitt i sanitærreglementet del 2, T-11.

3.13.5 Eierskap, drift og vedlikehold av vannmålere

Alle vannmålere som installeres og utskiftes med formål å danne grunnlag for fakturering av kommunale vann- og avløpsgebyrer, skal eies og vedlikeholdes av Trondheim kommune.

Alle vannmålere som ikke benyttes av kommunen til beregning av fakturagrunnlag, er abonnentens ansvar. Utgifter til innkjøp, drift og vedlikehold av disse betales av abonnenten.

For både kommunale og tidligere installerte private vannmålere skal abonnenten holde måleren frostfri og lett tilgjengelig for avlesning. Blir en måler skadet skal abonnenten omgående melde dette til kommunen.

Kommunen skal ha en rutine for utskifting av vannmålere.

Ved mistanke om at en vannmåler viser feil skal måleren kontrolleres i henhold til kommunens bestemmelser gitt i sanitærreglementet del 2, T-11.

Ved kontroll av vannmåler skal det benyttes kalibrert testutstyr, og dokumentasjon skal sendes kommunen innen en måned etter utført kontroll. Hvis en vannmåler ikke blir kontrollert, reparert eller skiftet ut, kan årsgebyret for vann og avløp beregnes i henhold til stipulert vannforbruk basert på byggets størrelse.

3.13.6 Tekniske krav til vannmålere

Alle vannmålere skal være tilpasset eiendommens vannforbruk slik at alt forbruket registreres. Det vises til sanitærreglementet del 2, T-11 punkt 3.2 "Tekniske krav til målere".

Kommunen bestemmer krav til blant annet målerens meteorologiske klasse, nedre målegrense, hvilke dimensjoner kommunale målere omfatter og hvordan vannmålerne skal monteres.

Spesifikke krav er gitt i sanitærreglementet del 2, T-11.

3.13.7 Melderutiner for vannmålere

Dokumentasjon på alle installasjoner, utskiftinger og demonteringer av vannmålere, skal innrapporteres til Trondheim kommune på vannmålermelding beskrevet i sanitærreglementet del 2, T-11.

3.13.8 Demontering av vannmåler

Ved utkobling av vannforsyning til en eiendom, ved for eksempel riving, eller bruksendring der vannforsyning opphører, skal demontering av vannmåler innrapporteres til Trondheim kommune på vannmålermelding beskrevet i sanitærreglementet del 2, T-11.

Abonnenten dekker kostnaden for demontering. Demontering skal utføres av godkjent foretak.

3.14 Ekstraordinære vannuttak/påslipp

Ved unormalt store eller støtvide vannuttak eller unormalt store eller støtvide påslipp av avløpsvann, for eksempel ved bruk til klimakjøling, sprinkleranlegg, jordvanning eller ved tømning av bassenger og oppfylling av tanker, må særskilt tillatelse innhentes fra kommunen.

Kommunen kan som vilkår for slik tillatelse stille krav om installering av vannmåler.

3.15 Påslippenes beskaffenhet

3.15.1 Generelt

Til kommunalt avløpsanlegg må det ikke føres væsker, stoffer, gasser eller produkter som kan være brann- eller eksplosjonsfarlige, miljø- eller helsefarlige eller skadelige for kommunalt avløpsanlegg.

Dette innebærer at abonnenter som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg, må vise aktsomhet ved bruk av sine sanitærinstallasjoner for å unngå at slike væsker, stoffer, gasser eller produkter føres ut med avløpsvannet via vasker, sluk eller toalett.

Eksempelvis skal farlig avfall leveres til godkjent mottak, legemiddelrester skal leveres til apotek og hygieneprodukter skal avhendes gjennom avfallsinnsamlingen. Kommunen må straks varsles dersom farlige eller skadelige væsker, stoffer, gasser eller produkter ved uhell blir ført til kommunalt avløpsanlegg.

Kommunen kan stille krav til påslipp av overvann til kommunalt avløpsanlegg, blant annet innhold, mengde, sandfang, fordrøyningsbasseng med mer.

Oppmaling av avfallsprodukter for transport i avløpssystemet tillates ikke.

Ved ulovlig påslipp kan kommunen pålegge abonnenten å stoppe påslippet, jf. forurensningsloven.

3.15.2 Forurensningsforskriften

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) har en rekke bestemmelser som regulerer påslipp av avløpsvann fra virksomheter og husholdninger til kommunalt avløpsanlegg. De viktigste i denne sammenhengen er:

- Utslipp av oljeholdig avløpsvann, herunder påslipp til kommunalt avløpsanlegg, er regulert i forurensningsforskriften kapittel 15. Det skal blant annet sendes søknad til kommunen ved etablering av nye utslipp eller vesentlig økning av eksisterende utslipp av oljeholdig avløpsvann.
- Påslipp av oppmalt matavfall til kommunalt avløpsanlegg fra virksomheter og husholdninger er regulert i forurensningsforskriften kapittel 15A. Slike påslipp er forbudt med mindre kommunen i forskrift gjør unntak fra forbudet.
- Ingen kan sette i verk eller øke utslipp av fotokjemikalieholdig eller amalgamholdig avløpsvann uten at utslippet, herunder påslipp til kommunale avløpsanlegg, etableres og drives i samsvar med kravene i forurensningsforskriften § 15A-5 til § 15A-7.
- Kommunen kan i enkeltvedtak eller i forskrift fastsette krav til virksomheters påslipp av avløpsvann til kommunalt avløpsanlegg, jf. forurensningsforskriften § 15A-4. Kravene kan fastsettes ut fra hensynet til det kommunale avløpsanleggets utslippskrav, for å unngå skade på kommunalt avløpsanlegg, for å sikre at driften av avløpsanlegget og slambehandlingen ikke vanskeliggjøres, for å sikre kvaliteten på avløpsslammet eller for å sikre helsen til personell som arbeider med kommunalt avløpsanlegg.

Kravene vil komme i tillegg til eventuelle krav som statlig forurensningsmyndighet har stilt i virksomhetens utslippstillatelse.

3.15.3 Eksempler på uønskede væsker, stoffer, gasser eller produkter

Vi nevner her noen eksempler på hva som er å anse som væsker, stoffer, gasser eller produkter som kan være brann- eller eksplosjonsfarlige, miljø eller helsefarlige eller skadelige for kommunale avløpsanlegg, jf. punkt 3.15.1.

Det gjelder blant annet:

1. Bensin	20. Sulfater
2. Rensevæsker	21. Sulfider
3. Løsningsmidler	22. Kadmium
4. Maling	23. Kvikksølv
5. Lakk	24. Amalgam
6. Sprøytemidler	25. Bly
7. Legemidler	26. Kopper
8. Tjære	27. Nikkel
9. Fett	28. Sink
10. Olje	29. Krom
11. Voks	30. Ammonium
12. Sement	31. Magnesiumsulfater
13. Kalk	32. Vaskefiller
14. Mørtel	33. Bind
15. Sot	34. Bleier
16. Asfalt	35. Tamponger
17. Karbid	36. Q-tips
18. Presskaker	37. Våtservietter
19. Cyanidforbindelser	

Denne opplistingen er ikke uttømmende.

Det vises til sanitærreglementet del 2, norm T-16 "Innslipp av industrielt avløpsvann og tilsvarende på kommunal ledning".

3.16 Utskillere og renseanlegg

Bygging, ettersyn, tømning og vedlikehold av private olje- og fettutskillere, slamavskillere/septiktanker og andre renseanordninger tilknyttet kommunalt avløpsanlegg må utføres i henhold til gjeldende forskrifter, utslippstillatelser og eventuelle øvrige vilkår som er satt.

Dersom slike anlegg ikke drives tilfredsstillende, kan kommunen gi pålegg om utbedring eller stengning, eller overta driften midlertidig for abonnentens og/eller leietakers regning.

Eieransvaret for de aktuelle anlegg tilligger fremdeles abonnenten/leietaker.

Eier er pliktig til å sette utskillere og renseanlegg ut av drift og føre avløpet direkte til kommunalt avløpsanlegg når kommunen krever det, jf. forurensningsloven og plan- og bygningsloven.

Kommunen kan kreve at tidligere godkjente sanitæranlegg skal utbedres for å tilfredsstillе de til enhver tid gjeldende krav.

3.17 Ansvarsforhold

3.17.1 Generelt

Kommunen har ansvar for bygging, drift, forvaltning og vedlikehold av kommunale ledningsanlegg.

Abonnenten har tilsvarende ansvar for private ledningsanlegg og installasjoner.

Har flere abonnenter felles ledning, er hver abonnent solidarisk ansvarlig for den del av fellesledningen som abonnenten benytter seg av.

For private husholdningsabonnenter vil reglene i forbrukerkjøpsloven gå foran bestemmelsene i reglementet med hensyn til vannleveranse og vannkvalitet når det er motstrid mellom lov og reglement. Dette gjelder ikke næringsvirksomhet, bedrifter etc.

3.17.2 Kommunens erstatningsansvar

Kommunen har i utgangspunktet erstatningsansvar etter alminnelige erstatningsrettslige regler.

Kommunen er likevel ikke erstatningspliktig for følgende skadetilfeller:

- a. skade som skyldes for lavt eller for høyt vanntrykk, jf. 3.11.
- b. skade som skyldes avstenging av vann uten at varsling er påkrevd, jf. 3.7.
- c. skade som skyldes avvik i vannkvalitet når det er varslet/kunngjort arbeid på kommunalt ledningsnett.
- d. skader ved at private rørinstallasjoner forurenses eller tilstoppes av rust, slam eller andre stoffer ved arbeid på kommunalt ledningsnett.
- e. frostskađe på privat ledning som følge av driftsstans på kommunal ledning.
- f. skade som skyldes tilbakeslag fra avløpsledning når kjellergulv og/ eller vannstand i laveste monterte vannlås ligger mindre enn 900 mm høyere enn innvendig topp i hovedledning i stikkledningens tilknytningspunkt på hovedledning.
- g. kjelleroversvømmelse som påfører skade på varer eller gjenstander som er lagret uforsvarlig, her definert som under lagringshøyde 100 mm over gulv.
- h. skade på gjenstander som pga. sin verdi eller andre forhold er uvanlig eller uaktsomt å oppbevare på slike steder.
- i. skade på bygningsmessig innredning, innbo og løsøre i rom som brukes til varig opphold (boligformål) og/eller næringsvirksomhet, og som mangler nødvendig godkjenning av bygningsmyndighetene til slik bruk.
- j. skader og ulemper av enhver art som skyldes abonnentens sanitæranlegg så vel på abonnentens som på tredjeparts eiendom.
- k. skader og ulemper på eiendom ved oversvømmelse som følge av ekstraordinære avrenningsforhold eller høyvann i fjord, elv eller bekk, uansett om vannet trenger inn gjennom avløpsledninger, gulv, vegger eller på andre måter.
- l. skade som skyldes feil/mangelfull tilbakeslagssikring av vann.
- m. skade som skyldes at det private vann- og avløpsanlegget eller sanitæranlegget ikke er i samsvar med sanitærreglementets administrative og tekniske bestemmelser.

Hvis skade oppstår ved at kommunen har handlet uaktsomt eller med forsett vil kommunalt ansvar inntre.

3.17.3 Abonnementens erstatningsansvar

Abonnementen har erstatningsansvar etter alminnelige erstatningsrettslige regler og kan bli ansvarlig for skader forårsaket av eget sanitæranlegg. Herunder er abonnementen objektivt ansvarlig for oversvømmelser som skyldes utilstrekkelig dimensjonering av eget avløpsanlegg og for skader som skyldes manglende vedlikehold av sanitæranlegg.

Abonnementen svarer også for skader eller ulemper som personer som bruker hans sanitæranlegg påfører kommunens vann- og avløpsanlegg.